

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

VISUELE KUNSTE V2

(PRAKTIES)

28 JULIE– 24 OKTOBER 2014

PUNTE: 100

**TYD: ONDERWERP 1: Moet gedurende die 3de kwartaal by die skool en/of tuis
gedoen word [50]**
**ONDERWERP 2: Moet gedurende die 4de kwartaal onder gekontroleerde
omstandighede SLEGS by die skool gedoen word: 'n
minimum van 6 uur en 'n maksimum van 24 uur [50]**

**Hierdie vraestel bestaan uit 15 bladsye.
Hierdie vraestel moet in volkleur gedruk word.**

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit TWEE afdelings:

ONDERWERP 1: BRONBOEK
ONDERWERP 2: DIE KUNSWERK
2. Beantwoord AL die vrae in ONDERWERP 1 en ONDERWERP 2.
3. Jou onderwyser moet hierdie eksamen bekendstel en fasiliteer.
4. In hierdie eksamen word daar van jou verwag om die volgende vaardighede te demonstreer:
  - Pas gevorderde benaderings onafhanklik en kreatief toe en genereer idees in reaksie op 'n projekopdrag.
  - Demonstreer 'n gevorderde mate van tegniese vaardigheid deur 'n reeks materiale en tegnieke te gebruik.
  - Skep verbeeldingryke en innoverende kunswerke deur 'n persoonlike en ekspressiewe visuele taal te gebruik.
  - Los visuele en konseptuele probleme op in die skep van verbeeldingryke en innoverende kunswerke, deur 'n persoonlike, ekspressiewe, visuele taal te gebruik.
  - Bestuur tyd en die werkproses doeltreffend en bied eie werk op 'n professionele manier aan wat die ekspressiewe en konseptuele impak van die werk versterk.
5. Jou finale kuns- praktiese eksamen vir graad 12 verteenwoordig die hoogtepunt van jou kunsstudies hierdie jaar. Jou kreatiwiteit, oorspronklikheid en vaardigheid sal ten toon gestel word. Mag jy dit geniet om hierdie kunswerk te skep en mag dit vars en oorspronklik wees en persoonlike ervaring uitdruk.

ONDERWERP 1: BRONBOEK

Die bronboek maak 'n belangrike deel van hierdie eksamen uit. Daar is geen beperkings op grootte nie en dit kan in enige vorm aangebied word. Jy mag by die skool en by die huis daaraan werk. Dit bied insig in die manier waarop jy idees vorm, hoeveel alternatiewe jy ondersoek het, asook ander prosesse wat tot die finale werk lei. Jou bronboek moet jou denkprosesse duidelik kommunikeer.

Jy MOET hierdie bronboek duidelik as eksamenwerk merk en dit saam met jou finale kunswerk aanbied.

Direkte kopiëring uit tydskrifte, die Internet, ensovoorts, word NIE toegelaat NIE. Direkte kopiëring van 'n visuele beeld wat nie jou eie is nie, sal geenaliseer word. Dit is 'n vorm van plagiaat en is onaanvaarbaar.

Groot klem word op die proses van transformasie (verandering) van die bronmateriaal geplaas.

As jy geskikte, ontleende beelde moet gebruik, moet jy dit met jou eie, oorspronklike beelde kombineer om jou eie interpretasie te ontwikkel.

In jou bronboek moet jy VISUEEL die 'storie' vertel van hoe jou finale kunswerk UITGEDINK, ONTWIKKEL en GESKEP is. Dit moet gedoen word deur te teken, skryf, eksperimenteer, plak, ensovoorts. Hierdie reis deur tyd moet jou INDIVIDUALITEIT en KREATIWITEIT as 'n kunsleerder weerspieël.

Die volgende is slegs 'n riglyn van dinge wat jy in jou bronboek kan insluit:

Plak hierdie eksamenopdrag voor in jou eksamenbronboek.

Voorstel/Idee wat breinkaarte, dinkskrums, ensovoorts kan insluit.

Ondersoek, eksperimentering en navorsing oor benaderings en/of idees, wat bronmateriaal soos sketse, tekeninge, foto's, visuele beelde, versamelde gedigte, lirieke en navorsing oor kunstenaars wat jou geïnspireer het, kan insluit. Alle materiaal moet verband hou met die ontwikkeling van **jou** werk en moet **jou** besluite staaf.

Verpersoonlik en skep oorspronklike voorbereidings-/komposisiesketse en -tekeninge wat op jou bronne gebaseer is.

Prosestekeninge

As jou werk meer prosesgeoriënteerd is, moet jy bewyse van die kreatiewe proses insluit deur middel van dokumentasie deur oorspronklike foto's, eksperimente en/of tekeninge en bygaande teks.

ONDERWERP 2: DIE KUNSWERK

Die eksamenwerk moet in die teenwoordigheid van die Visuele Kunste-onderwyser in die kunslokaal voltooi word, deur 'n minimum van 6 uur en 'n maksimum van 24 uur te gebruik.

RIGLYNE

1. Daar word van jou verwag om EEN kunswerk te skep in die **praktiese dissipline wat jy hierdie jaar gekies het.**
2. Jy kan jou werk aanbied as 'n enkele stuk of moontlik in die vorm van 'n diptiek, triptiek of 'n reeks werke wat as een kunswerk gelees word.
3. **Jy mag NIE die kunswerk uit die eksamenlokaal verwyder NIE. Dit word as 'n eksamenonreëlmatigheid beskou.**
4. Jy mag die vraestel voor die begin van die eksamen met jou Visuele Kunste-onderwyser bespreek, maar geen bespreking van werk mag gedurende die eksamentydperk plaasvind nie.
5. Daar is geen beperkings op grootte nie, maar die kunswerk moet hanteerbaar en duursaam wees ten opsigte van vervoer na die eksamensentrum, indien die provinsie dit vereis.
6. Onthou die belangrikheid van die elemente en beginsels van kuns soos lyn, vorm, kleur, tekstuur, ruimte, ritme, balans, harmonie, verhouding en komposisie.
7. Daar is geen spesifieke voorskrifte ten opsigte van die styl van die werk nie. Dit kan naturalisties, ekspressionisties, dekoratief, abstrak, konseptueel, ensovoorts wees.
8. Kies verbeeldingryke onderwerpmateriaal, temas, simbole en metafore om 'n ekspressiewe, emosionele, konseptuele of perseptuele kunswerk te skep.
9. Jy mag ander media insluit om gemengdemedia-werk in enige van die praktiese dissiplines te skep.

ASSESERINGSKRITERIA

Nasieners/Eksaminatore kan die volgende kriteria as nasienriglyn gebruik:

ONDERWERP 1: BRONBOEK

KRITERIA	
Konseptontwikkeling	10
Navorsing, ondersoek, eksperimentering	15
Prosestekeninge	15
Aanbieding en algehele voorkoms	10
TOTAAL	50

ONDERWERP 2: DIE KUNSWERK

KRITERIA	
Keuse en gebruik van materiale/tegnieke	10
Gebruik van formele kunselemente	10
Geheelindruk van werk – oorspronklikheid, kreatiwiteit, innovering	10
Interpretasie en praktiese toepassing van navorsing	10
Voltooiing en aanbieding van kunswerk	10
TOTAAL	50

FINALE PUNT: ONDERWERP 1 (50) + ONDERWERP 2 (50)	100
---	------------

ASSESSERINGSKRITERIA VIR PRAKTIESE WERK

Uitstaande	90–100	Uitsonderlike vermoë; ryk; insigryk; vloeiend; hoë vaardigheid; waarneming en kennis kragtig uitgedruk; ondersteun deur 'n <u>oorspronklike</u> of <u>ongewone</u> keuse van relevante visuele bronne; uitstaande en oorspronklike aanbieding.
Uitstekend	80–89	Treffende impak; meestal soos hierbo; gedetailleerd; goed georganiseer en samehangend; afgewerk; vaardigheid sigbaar; ondersteun deur oorspronklike/ongewone/relevante visuele bronne; aanbieding oorspronklik en deurdink; 'n paar klein gebreke sigbaar.
Baie goed	70–79	Goed georganiseer, soos hierbo, maar sonder 'lewendigheid en sprankel'; goeie vlak van bevoegdheid en keuse van inhoud; ondersteun deur 'n goeie keuse van relevante visuele bronne; duidelike sorg en moeite gedoen met oorspronklike aanbieding; 'n paar duidelike teenstrydighede/foute sigbaar.
Goed	60–69	Interessante visuele aanbieding; duidelike oogmerk/doel; oortuigend; eenvoudige, direkte gebruik van medium; toon begrip, maar neig somtyds na die gewone en stereotiepe reaksie; genoegsame keuse van relevante visuele bronne; redelike moeite gedoen met aanbieding; steurende/duidelike teenstrydighede.
Gemiddeld	50–59	Toereikend; voel meganies; afgelei of gekopieer; min insig; verbeeldingloos; 'n paar visuele bronne, maar nie altyd duidelik geïdentifiseer nie; aanvaarbare aanbieding; baie steurende teenstrydighede.
Ondergemiddeld	40–49	Genoeg materiaal/werke om te slaag; nie logies gekonstrueer nie; 'n paar flitse van insig; beperkte keuse van inligting; swak tegniese vaardighede kan 'n bydraende faktor wees; geringe gebruik van visuele inligting; lomp of nalatige aanbieding; het ondersteuning/motivering nodig om te slaag.
Swak	30–39	Visueel oninteressant; onkreatief; beperkte/swak tegniese vaardigheid gebruik; geringe poging om inligting op 'n aanvaarbare manier aan te bied; geringe of geen visuele inligting/bronne nie; algemene gebrek aan toewyding; het ondersteuning/motivering nodig om te slaag.
Baie swak Druip	20–29	Baie min inligting; deurmekaar; nie maklik om na te kyk nie; geringe of irrelevante werk/visuele inligting ; geen poging aangewend om werk op 'n aanvaarbare manier aan te bied nie; algemene gebrek aan toewyding/samewerking.
Onaanvaarbaar Druip	0–19	Onsamehangend; irrelevant, baie min of geen werk nie ; gebrek aan selfs <u>beperkte</u> vaardighede toegepas; geen toewyding/samewerking nie.

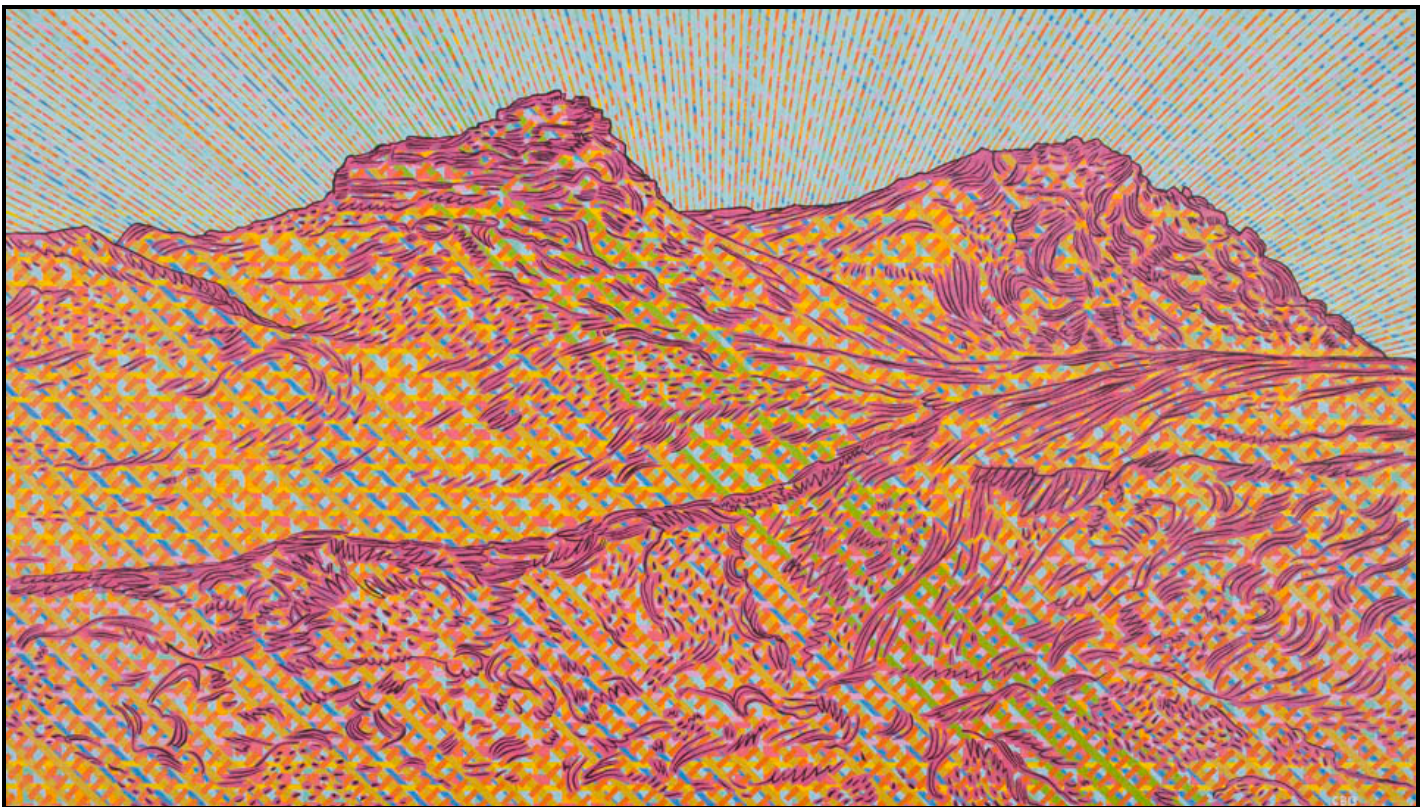
TEMA

Ons Land

Hierdie tema is bedoel om jou te inspireer en uit te daag. Dit is oop vir 'n wye reeks interpretasies binne jou spesifieke dissipline. Jou interpretasie moet 'n hoogtepunt vorm van die kreatiewe proses waarmee jy in graad 10 begin het.

Woordeboekdefinisie:

Land/Grond – die soliede oppervlak van die aarde, nie bedek met water nie en word soms droë grond genoem. Land kan onderskei word van die oseaan, see of ander watermassas. Menslike aktiwiteite het histories meestal op land plaasgevind. Lewensvorme wat op land bestaan, sluit plante en diere in en verskil baie van dié wat in die see voorkom.

FIGUUR 1: Conrad Botes, *Twee Koppe*, akriel op doek, 2013.

FIGUUR 2: Anton Kannemeyer, ***Boulders Beach, Simon's Town (Boulders-strand, Simonstad)***, potlood, swart ink en akriel, 2013.

Landskap vorm kultuur.

Suid-Afrikaners het 'n sterk band met hulle land, gebaseer op hul sterk landboukundige en landelike agtergrond. Dit het in die verlede en ook in die hede baie konflikkwessies met baie gevegte veroorsaak. Maar die land het ook met die ontdekking van goud groot rykdom voorsien. Dit het tot die ontwikkeling van 'n stedelike landskap gelei waar vooruitgang die land verander het.

Konflik draai steeds om grondkwessies in terme van ons geskiedenis, grondeise, ekovolhoubaarheid, ensovoorts.

Landskap is die stille getuie van geskiedenis en stories.

FIGUUR 3: Anselm Kiefer, *Iron Road (Ysterpad)*, olie, akriel, metaal en lood, olyftakke, yster en lood, 1986. Die treinspore wat na die Duitse konsentrasiekampe lei.

FIGUUR 4: Santu Mofokeng, *Birkenau – KZ2, Poland (Pole)*, foto, 1997–1998. Die meer waar Jode se as weggegooi is.

Die lewe is soos 'n landskap. Jy lewe te midde daarvan, maar kan dit slegs vanaf 'n afstand beskryf.

Africa

Africa the motherland NATION
 Africa the land of my forefather
 Africa the land of my great ancestor once roamed
 Africa the land of many communities
 Africa the land of my birthplace
 Africa the second largest continent on EARTH
 Africa the land which everybody imitates
 Africa the land which everyone talks about
 Africa the land which everyone is jealous about
 Africa the land that brings beauty in all of us
 Africa the land of great leadership
 Africa the land of great powers
 Africa the land of bright futures
 Africa the land of great traditions
 Africa the land of good food
 Africa the land of vast populations
 Africa the land of real precious diamonds
 Africa the land of UNITY
 Africa the land of hard working people
 Africa the land that lord gave to us
 Africa the land that I love
 Africa the land that I will SOON return to
 – Obi Onyenwe

FIGUUR 5: Jeannette Unite, *Residu Mine Machines & Residues of Power (Residu-mynmasjiene & Oorblyfsels van Mag)*, monumentale tekening op katoenveselpapier in etswerk, houtskool, kunstenaarvervaardigde pastelle wat goudmynstof, metaaloksiede en mynhoop-oorblyfsels bevat, 2012.

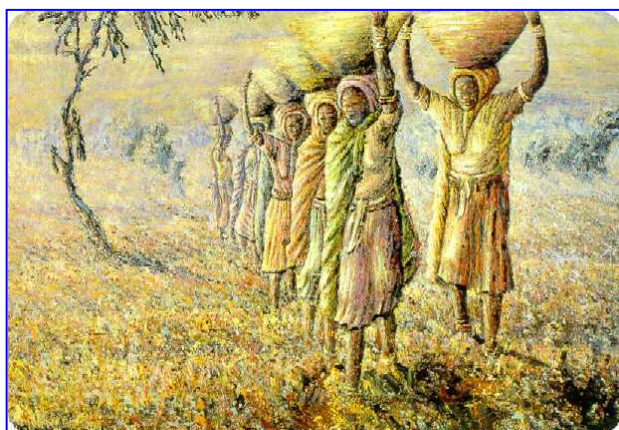
Nasionale Volkslied

Nkosi Sikelel' iAfrica [God seën Afrika]
 Maluphakanyisw' uphondo lwayo, [mag haar glorie opgehef word]
 Yizwa imithandazo yethu, [Hoor ons smekinge]
 Nkosi sikelela, thina lusapho lwayo [God seën ons, U kinders]

Morena boloka setjhaba sa heso, [Heer, seën ons nasie]
 O fedise dintwa le matshwenyeho, [Stop die oorloë en lyding]
 O se boloke, O se boloke setjhaba sa heso, [Red dit, red ons nasie]
 Setjhaba sa South Africa – South Africa [Die nasie van Suid-Afrika – Suid-Afrika]

Uit die blou van onse hemel,
 Uit die diepte van ons see,
 Oor ons ewige gebergtes,
 Waar die kranse antwoord gee,

Sounds the call to come together,
 And united we shall stand,
 Let us live and strive for freedom,
 In South Africa our land.

FIGUUR 6: Helen Sebidi,
From The Land, Carrying Food
(Van Die Land, Besig Om Kos te Dra),
 1972, olie op masonite, 1972.

FIGUUR 7: William Kentridge,
Johannesburg, 2nd Greatest City after Paris
(Johannesburg, 2de Grootste Stad naas Parys),
 houtskooltekening, 1989.

Drome is ons enigste aardrykskunde – ons geboorteland.

Onderwysers moet die aanvanklike dinkskrum/navorsingsproses fasiliteer.

Begin deur jou werk in die vorm van 'n breinkaart onder die tema **ONS LAND** in jou bronboek te konseptualiseer. Gebruik die riglyne hieronder en skep 'n kunswerk wat **JOU/ONS LAND** uitbeeld.

Jou onderwyser mag hierdie proses fasiliteer.

- Bedoelings/Voornemens, doelwitte of idees wat jy graag wil oordra
- Visuele beelde wat jou bedoelings/voornemens die beste sal uitdruk
- Verkenning en eksperimentering met materiale en tegnieke
- Prosestekeninge soos voorbereidings-/komposisiesketse en -tekeninge wat op jou bronne gebaseer is
- Media wat hierdie idees suksesvol kan oordra
- Tegnieke wat die geskikste sal wees om jou media en jou idees uit te druk
- Grootte, formaat en aanbieding wat die beste by jou idees sal pas

Oorweeg die volgende opsies/idees/benaderings:

- Die geskiedenis van Suid-Afrika se grondsake, byvoorbeeld die Naturelle Grond Wet van 1913 (Wet 27 van 1913), en grondeise in Suid-Afrika
- Van die prehistoriese tot die koloniale tot die kontemporêre
- Van die bosveld na die savannas na die oop veld, see
- Ons band met die Aarde
- Littekens van die land
- Geïsoleerde landskappe
- Veldslae
- Konsentrasiekampe
- Herdenkings van ons land
- Stedelike landskappe teenoor landelike landskappe
- Liedere van ons land
- Jou uitbeelding van die land – wat jy sien, hoor en ruik
- Genesing van ons land
- Spirituele landskap of fantasielandskap
- Uitroepe van jou geliefde land
- Bloed van ons land
- Kleur van die land
- Plantegroei van die land
- Saai van die land
- Verbouing/Bewerking van die land
- Mynskagte en uitgrawings
- Besoedeling en verwoesting van ons land
- Die geografiese uitbeelding van die land
- Hidrobreking ('Fracking') van ons land
- My land
- Argeologie
- Kartering van die land

Die meeste van ons woon in 'n stedelike landskap wat uit betonoerwoude en staallandskappe bestaan.

Stedelik – verwant aan stede

Is 'n stedelike landskap dus maar net 'n landskap van 'n stad? Of is dit meer as dit?

FIGUUR 8: Peter Root, *Ephemicropolis*, stad van krammetjiekuns, installasie wat bestaan uit 100 000 krammetjies, 2012.

FIGUUR 9: Doug Beub, *Fault lines (Verskuiwingslyne)*, gewysigde atlaspapier, 2003.

ADDENDUM

ONDERWERP 1: BRONBOEK

- **Daar is geen spesifieke riglyne vir die grootte, formaat, uitleg, voorkoms en gevoel van die bronboek nie. Individualiteit en kreatiwiteit moet te alle tye beklemtoon word.**
- Die bronboek moet die proses van die begin tot die einde dokumenteer en aantoon. 'n Duidelike verband tussen die finale kunswerk en die visuele/ geskrewe inligting in die bronboek moet sigbaar wees. Plaas meer klem op voorbereidende sketse, tekeninge en eksperimentering met tegnieke en materiale wat in die finale kunswerk gebruik is. Verwys na die sketsboeke van Leonardo da Vinci, Eugène Delacroix, Vincent van Gogh, Marlene Dumas, ensovoorts vir inspirasie. Oppas vir oppervlakkige versierings wat nie van toepassing is nie.

ONDERWERP 2: DIE KUNSWERK

- Aangesien hierdie 'n eksamen is, **MAG DIE KANDIDAAT GEEN WERK UIT DIE EKSAMENLOKAAL VERWYDER NIE.** Alle materiaal wat vir die eksamen benodig word, moet in die eksamenlokaal ingebring word, maar GEEN werk mag hierdie lokaal verlaat nie. Versuim om onder eksamintoestande te werk sal as 'n onreëlmatigheid beskou word.
- Die kandidaat word aangemoedig om 'n kunswerk te skep, gebaseer op die medium wat hy/sy in sy/haar graad 12-jaar ondersoek het.
- Kreatiwiteit en individualiteit moet beklemtoon word. Die kunswerk moet 'n uitdrukking wees van die kandidaat se belangstellings/idees en kwellings op die vlak van 'n 18/19-jarige.
- 'n Suksesvolle kunswerk is 'n kombinasie van konsep en verwesenliking/uitvoering. Oppas vir illustratiewe werk. Klem moet geplaas word op die estetiese kwaliteite, 'varsheid' en energie van die kunswerk.
- Die kunswerk hoef nie slegs naturalisties te wees nie. Daar is ander style, soos ekspressionisme, abstraksie, dekoratief, stilering, abstrahering, konseptualisering, ensovoorts.
- Konsepontwikkeling en -realisering moet 'n belangrike rol speel in alle digitale/multimedia-/nuwemedia-werk. Bewyse van die kandidaat se denkprosesse wat tot die finale realisering van die konsep gelei het, moet visueel duidelik wees tydens die nasienproses.

Let op die volgende kriteria as jy met fotografie werk:

DONKERKAMER-FOTOGRAFIE

- Maak 'n stel van ten minste VYF verwante foto's.
- Die kandidaat moet al die ontwikkeling van beide die film en die negatiewe by die skool onder toesig van die onderwyser doen.
- Plaas al die kontakstate/-blaaie, toetsstrokies en rekords van die prosesse in die bronboek.
- Oorweeg die aanbieding van hierdie werk sorgvuldig.

DIGITALE FOTOGRAFIE

- Maak 'n stel van ten minste VYF verwante digitale afdrukke. Die kandidaat mag slegs by die skool weer hieraan werk en/of aanpassings maak.
- Die digitale grootte moet ten minste A4-grootte wees.
- Plaas die digitale beelde op 'n skyf (CD) en plaas die skyf voor in die bronboek.
- Lewer die bronboek, met ondersteunende inligting, saam met die finale kunswerk(e) in.
- Die bronboek moet die volgende insluit:
  - Die program wat gebruik is (byvoorbeeld Adobe Photoshop 7)
  - Alle digitale sagtewareprosedures. Die kandidaat moet 'n rekord van skermkopieë hou wat al die redigeringsbesluite wat geneem is, illustreer.
  - Die hulpmiddels/nutsprogramme wat die kandidaat gebruik het om sy/haar beelde te manipuleer, met ander woorde aanpassings wat gemaak is, filters wat gebruik is ('distort', 'noise', 'render', 'sketch'), ensovoorts
- Oorweeg die aanbieding van hierdie werk sorgvuldig.

TOTAAL: 100